

Nadere subsidieregels Landschapselementen en Voedselbossen 2022-2023

Gedeputeerde Staten van Limburg maken ter voldoening aan het bepaalde in de Provinciewet en de Algemene Subsidieverordening Provincie Limburg 2017 e.v. bekend dat zij in hun vergadering van 1 november 2022 hebben vastgesteld:

Nadere subsidieregels Landschapselementen en Voedselbossen 2022-2023

Hoofdstuk 1 Algemene bepalingen

Artikel 1 Begripsomschrijvingen

1. Activiteiten: maatregelen gericht op herstel, aanleg en beheer van landschapselementen en de aanleg van voedselbossen.
2. Activiteitenplan: een beschrijving van de activiteiten waarvoor de subsidie wordt aangevraagd, de doelen en resultaten die daarmee worden nagestreefd en een toelichting hoe de activiteiten aan dat doel c.q. resultaat bijdragen.
3. Ambitiekaart – streefbeheertypen: provinciale kaart met bestaande en potentiële natuur, welke laat zien waar welk type natuur wordt geambieerd.
4. Bacterievuur: een algemeen in Nederland voorkomende plantenziekte die wordt veroorzaakt door de bacterie *Erwinia amylovora* waarbij zieke bomen en struiken in korte tijd ernstige schade oplopen en zelfs kunnen doodgaan.
5. Beheer/onderhoud: het structureel borgen van de staat zoals bedoeld bij aanleg/herstel/aanplant.
6. Beschermde soorten: dier- en plantensoorten zoals genoemd in tabel I van de Natuurvisie Limburg 2016 dan wel soorten van de nationale Rode Lijst en de Europese Habitat- en Vogelrichtlijnsoorten waarvoor geen gebieden zijn aangewezen en die binnen Nederland alleen of in belangrijke mate in de provincie Nederlands Limburg voorkomen.
7. Bebouwde kom: de begrenzing van de gebouwde omgeving zoals bedoeld in artikel 20a lid 1 van de Wegenverkeerswet 1994.
8. Biodiversiteit: variatie van biologische dier- en/of plantensoorten in een ecologisch systeem;
9. Bloesemboog: planten waarbij soorten opeenvolgend in bloei staan, zodat gedurende een zo groot mogelijk deel van het jaar bloei aanwezig is.
10. Boom: een houtachtig gewas dat duidelijk een recht opgaande takvrije hoofdstam heeft of ontwikkeld met wortels en takken én groter is dan 3 meter, dan wel de potentie heeft om groter te worden dan 3 meter.
11. Bufferzone bacterievuur: gebied waarbinnen volgens de NVWA bestrijding van aantastingen met bacterievuur verplicht is (aangetaste planten en struiken zo spoedig mogelijk volledig verwijderen en vernietigen). En er vindt geen aanplant plaats (van de binnen dit kader door de NVWA genoemde soorten) binnen een straal van 500 meter rond een boomkwekerij of laagstam-fruitboomgaard.
12. Groenblauwe dooradering: het netwerk van halfnatuurlijke landschapselementen in het landelijk gebied.
13. Invasieve exoten: invasieve exoten als bedoeld in artikel 1.1 van de Wet natuurbescherming: dier- en/of plantensoorten, die wanneer zij zich gevestigd hebben of zouden vestigen in de Nederlandse natuur in Limburg:
 1. een significant gevaar kunnen opleveren voor het voortbestaan van dier- of plantensoorten die van nature in Nederlands Limburg voorkomen; of
 2. een aanmerkelijke verslechtering kunnen veroorzaken van omstandigheden die voor het voortbestaan van soorten als bedoeld in bovenstaand sub (onderdeel a) noodzakelijk zijn;In afwijking van artikel 1.1, eerste lid, van de Wet natuurbescherming, wordt ook als invasief beschouwd:
 - rimpelroos (*Rosa rugosa*);
 - de appelbes (*Aronia* spp);
 - en de Amerikaanse blauwe bes (*Vaccinium corymbosum*).
14. Kroonboom: een houtachtig gewas dat duidelijk een recht opgaande hoofdstam heeft of ontwikkelt met wortels en takken én tussen de 10 en 25 meter hoog wordt. De kroonbomen betreffen geen fruitbomen.
15. Kroonlaag: de hoogtelaag in een bos waarin de kronen van de hoogopgaande bomen zich bevinden.
16. Landschapselementen: de in het kader van deze nadere subsidieregels subsidiabele landschapselementen zoals beschreven in de bijlage, zijnde:
 - Laan;

- Houtwal, houtsingel, graft;
 - Struweelhaag;
 - Knipheg, scheerheg;
 - Knotbomenrij;
 - Poel en klein historisch water
17. Meerjarige planten/vaste planten: planten die tenminste 3 jaar leven.
 18. Natuurbeheerplan: Het geldende Limburgse Natuurbeheerplan (NBP) is een beleidskader voor het provinciale natuurbeleid.
 19. NVWA: Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit.
 20. Streekeigen: historisch voorkomend in de streek.
 21. Soorten: dier- en plantensoorten zoals genoemd in tabel I van de Natuurvisie Limburg 2016 dan wel soorten van de nationale Rode Lijst en de Europese Habitat- en Vogelrichtlijnsoorten waarvoor geen gebieden zijn aangewezen en die binnen Nederland alleen of in belangrijke mate in de provincie Nederlands Limburg voorkomen.
 22. Regio Midden: gemeenten Echt-Susteren, Leudal, Maasgouw, Nederweert, Roerdalen, Roermond en Weert.
 23. Regio Noord: gemeenten Beesel, Bergen, Gennep, Horst aan de Maas, Mook en Middelaar, Peel en Maas, Venlo en Venray.
 24. Regio Zuid: gemeenten Beek, Beekdaelen, Brunssum, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittem, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Maastricht, Meerssen, Simpelveld, Sittard-Geleen, Stein, Vaals, Valkenburg aan de Geul, Voerendaal.
 25. Voedselbos: een door mensen ontworpen productief bos met een hoge diversiteit aan soorten. Het voedselbos kenmerkt zich door een kroonlaag van hogere bomen (kroonbomen), een rijk bosbodemleven en minimaal drie andere vegetatielagen van respectievelijk lagere bomen, struiken, kruiden, bodembedekkers, ondergrondse gewassen en klimplanten. De kroon-, lagere bomen- en struiklaag kent uitsluitend meerjarige planten. Het bos heeft minimaal 700 stuks bomen en struiken per hectare. Het bos kent minimaal 50 verschillende plantensoorten aan bomen en struiken, geduid op de indeling in taxonomische rang, en niet bijvoorbeeld op verschillende cultivars/rassen. Een voedselbos in het kader van deze subsidieregeling kenmerkt zich doordat geen gebruik wordt gemaakt van bemesting of bestrijdingsmiddelen.
 26. Vrijwilliger: Een persoon die werk verricht in het algemeen belang of in een bepaald maatschappelijk belang. Het werk heeft geen winstoogmerk. Het werk kost de arbeidsmarkt geen banen en komt niet in de plaats van een betaalde baan (www.rijksoverheid.nl).

Artikel 2 Doel van de regeling

Deze subsidieregeling heeft als doel het behoud en versterking van het Limburgse landschap (de groenblauwe dooradering) en het leveren van een bijdrage aan een meer duurzame landbouw.

Met als afgeleide doelen:

- het herstellen van de balans tussen de draagkracht van natuur, milieu en water enerzijds en het economisch gebruik ervan anderzijds, doordat landschapselementen en voedselbossystemen CO2 vastleggen en een bufferende werking hebben op stikstof overschotten;
- een versterking van de biodiversiteit en duurzame instandhouding van populaties van beschermde soorten, onder meer door buffers rondom en verbindingen tussen bestaande natuurgebieden;
- het aanleggen van multifunctionele voedselbossystemen met een educatieve functie;
- het betrekken van vrijwilligers bij aanleg, herstel en beheer van landschapselementen.

Artikel 3 Subsidieplafond

1. Gedeputeerde Staten stellen voor de looptijd van deze regeling de subsidie(deel)plafonds per genoemd hoofdstuk (aanleg landschapselementen en voedselbossen) en per regio (regio Noord, regio Midden en regio Zuid) vast.
2. De wijze van verdeling van het subsidieplafond kunt u raadplegen op Externe link: <https://www.limburg.nl/loket/subsidies/subsidieplafonds>.

Hoofdstuk 2 Landschapselementen

Artikel 4 Aanvrager

Voor subsidie op grond van dit hoofdstuk komen gemeenten en waterschap in de Nederlandse provincie Limburg in aanmerking. Indien de aanvrager activiteiten uitvoert op gronden die niet in eigendom zijn, dan dient zij krachtens een zakelijk recht of publiekrechtelijke bevoegdheid volledige zeggenschap te hebben over de gronden waarop de subsidie wordt aangevraagd voor de aanleg van een landschapselementen, of te zijn gemachtigd door de eigenaar van de grond/gronden.

Artikel 5 Subsidiecriteria

Om voor een subsidie in aanmerking te komen, dient aan alle onderstaande criteria te worden voldaan:

1. Het project is uitsluitend gericht op het aanleggen en herstellen van landschapselementen, mogelijk gecombineerd met beheer voor maximaal vijf jaar te rekenen vanaf het moment van realisatie van de aanleg en/of het herstel, gelegen in de Nederlandse provincie Limburg, zoals limitatief beschreven en opgenomen in de Bijlagen bij deze Nadere subsidieregels.
2. Een aanvraag op grond van dit hoofdstuk ziet niet tevens op het verkrijgen van subsidie uit hoofde van hoofdstuk 3 (voedselbossen).
3. Landschapselementen worden aangelegd en hersteld op percelen buiten de bebouwde kom, die op basis van een vigerend bestemmingsplan de bestemming 'agrarijsch' dan wel 'agrarijsch met waarden' hebben.
3. De aanplant is streekeigen en betreft geen invasieve exoten.
4. De landschapselementen worden aangelegd/hersteld buiten de locaties zoals aangewezen op de 'ambitiekaart – streefbehertypen'.
5. De landschapselementen worden aangelegd/hersteld op locaties buiten de aangewezen locaties voor agrarische zoekgebieden/leefgebieden voor Weidevogels in Open grasland en Kraanvogel in Open akker.

Artikel 6 Verplichtingen subsidieontvanger

1. Het project dient uiterlijk 31 maart 2029 te zijn gerealiseerd, waarbij de aanleg en/of het herstel uiterlijk 31 maart 2024 gerealiseerd dient te zijn.
2. Subsidieontvanger is verplicht de landschapselementen ten minste voor een periode van 10 jaar na afloop van de aanleg en/of het herstel van de landschapselementen duurzaam in stand te houden.

Artikel 7 Afwijzingsgronden

In aanvulling op artikel 17 van de Algemene Subsidieverordening Provincie Limburg 2017 e.v., wordt de subsidieaanvraag afgewezen, indien:

1. het project niet aansluit bij de doelstelling van deze nadere subsidieregels zoals gesteld in artikel 2;
2. het project niet is ingediend door een aanvrager zoals gesteld in artikel 4;
3. niet wordt voldaan aan alle van toepassing zijnde criteria in artikel 5;
4. de Provincie Limburg dezelfde activiteit/project al op een andere wijze subsidieert en/of financiert;
5. er van overheidswege reeds een (wettelijke) verplichting ligt om natuur en landschap te compenseren dan wel te herplanten;
6. er reeds subsidie is verleend aan de aanvrager op grond van het Hoofdstuk Landschapselementen van deze Nadere subsidieregels landschapselementen en voedselbossen; en/of
7. de subsidieaanvraag is ontvangen buiten de periode zoals vermeld in artikel 17.

Artikel 8 Subsidiebedrag

1. Het subsidiebedrag bedraagt maximaal 75% van de totale subsidiabele projectkosten tot een maximum van € 100.000,00;
2. Subsidies kleiner dan € 25.000,00 worden niet verstrekt.

Artikel 9 Subsidiabele kosten

De volgende kosten zijn subsidiabel:

- Normkosten voor herstel en/of aanleg van landschapselementen, zoals limitatief opgenomen in de Bijlagen bij deze Nadere subsidieregels;
- Normkosten voor beheer van landschapselementen voor maximaal vijf jaar, te rekenen vanaf het moment van realisatie van de aanleg en/of het herstel, enkel indien de aanleg en/of het herstel van het landschapselement middels deze Nadere subsidieregels wordt gesubsidieerd en zoals limitatief opgenomen in de Bijlagen bij deze Nadere subsidieregels.

Hoofdstuk 3 Voedselbossen

Artikel 10 Aanvrager

Voor subsidie komen uitsluitend rechtspersonen in aanmerking. De rechtspersoon in kwestie dient krachtens eigendom dan wel een ander zakelijk recht of publiekrechtelijke bevoegdheid volledige zeggenschap te hebben over de gronden waarop de subsidie wordt aangevraagd voor de aanleg van een voedselbos, of zijn gemachtigd door de eigenaar van de grond/gronden.

Artikel 11 Subsidiecriteria

Om voor een subsidie in aanmerking te komen, dient aan alle volgende criteria te worden voldaan:

1. Het project is uitsluitend gericht op de aanleg van een voedselbos gelegen in de Nederlandse provincie Limburg.
2. Het voedselbos heeft een oppervlakte van minimaal 0,5 ha;
3. Voedselbossen worden gerealiseerd op percelen buiten de bebouwde kom, die op basis van een vigerend bestemmingsplan de bestemming 'agrarijsch' dan wel 'agrarijsch met waarden' heeft dan wel binnen de bebouwde kom op een perceel met de bestemming (openbaar) groen;
4. De aanplant betreft geen invasieve exoten;
5. Het voedselbos wordt aangelegd/hersteld buiten de locaties zoals aangewezen op de kaart 'Beheergebied ambitie – streefbeheertypen';
6. Het voedselbos wordt aangelegd/hersteld op locaties buiten de aangewezen locaties voor agrarische zoekgebieden/leefgebieden voor Weidevogels in Open grasland en Kraanvogel in Open akker.
7. Subsidie wordt slechts verstrekt indien de aanvrager, in het geval dat wettelijk nodig is, een onherroepelijke vrijstelling of ontheffing van de Wet Natuurbescherming heeft.
8. Een aanvraag op grond van dit hoofdstuk ziet niet tevens op het verkrijgen van subsidie uit hoofde van hoofdstuk 2 (landschapselementen).

Artikel 12 Verplichting subsidieontvanger

1. De aanplant van het voedselbos dient uiterlijk 31 maart 2024 te zijn gestart;
2. Het project dient uiterlijk 31 maart 2027 te zijn gerealiseerd;
3. Bij het aanleggen van een voedselbos is de subsidieontvanger verplicht om het voedselbos ten minste 10 jaar na subsidievestiging duurzaam in stand te houden.

Artikel 13 Afwijzingsgronden

In aanvulling op artikel 17 van de Algemene Subsidieverordening Provincie Limburg 2017 e.v., wordt de subsidieaanvraag afgewezen, indien:

1. het project niet aansluit bij de doelstelling van deze nadere subsidieregels zoals gesteld in artikel 2;
2. het project niet is ingediend door een aanvrager zoals gesteld in artikel 10;
3. niet wordt voldaan aan alle criteria in artikel 11;
4. de Provincie Limburg dezelfde activiteit/hetzelfde project al op een andere wijze subsidieert en/of financiert;
5. er reeds subsidie is verleend aan de aanvrager op grond van het Hoofdstuk Voedselbossen van deze Nadere subsidieregels landschapselementen en voedselbossen ;
6. de subsidieaanvraag is ontvangen buiten de periode zoals vermeld in artikel 17; en/of

Artikel 14 Subsidiebedrag

1. Het subsidiebedrag bedraagt maximaal 75% van de totale subsidiabele projectkosten tot een maximum van € 75.000,00.
2. Subsidies kleiner dan € 7.500,00 worden niet verstrekt.

Artikel 15 Subsidiabele en niet subsidiabele kosten

1. De volgende kosten zijn subsidiabel:
 - De kosten voor het handmatig en/of machinaal planten van het plantmateriaal, leveringskosten, graafwerkzaamheden, bodemverbetering, het aanbrengen van boompalen en het plaatsen van wildgaaskokers.
 - De kosten voor het benodigde plantmateriaal, wildgaaskokers en boompalen;
 - 'Overige kosten': kosten voor begeleiding bij ontwerp, planvorming en realisatie van het project, notariskosten voor de oprichting van een stichting, inschrijving Kamer van Koophandel, opleidingskosten, educatieve activiteiten voor derden en communicatiekosten. Tevens nazorg, te weten inboet en noodzakelijke bewatering, gedurende twee plantseizoenen na aanplant.
 - Maximaal 30% van de totale verleende subsidiabele kosten mag bestaan uit 'overige kosten'. Voor de volgende kostenposten gelden respectievelijk de volgende maximum bedragen:
 - opleidingskosten: 1.000 euro
 - communicatiekosten: 750 euro
 - notariskosten: 500 euro
2. Aanvullend op artikel 15 van de Algemene Subsidieverordening Provincie Limburg 2017 e.v. zijn de volgende kosten niet subsidiabel:

- Onvoorzien;
- Kosten gereserveerd voor risico;
- Grondverwerving en afwaardering van gronden;
- Maatregelen ter uitvoering van wettelijke taken of verplichtingen;
- Kosten gerelateerd aan achterstallig beheer en onderhoud;
- Loonkosten van een medewerker in dienst van een overheid;
- Erfbeplanting en beplanting van tuinen;
- Kosten die gepaard gaan met bouw, aankoop en/of verkoop van onroerende goederen;
- Kosten voor de verwijdering van bodemverontreiniging of afval;
- Vergunningverlening en legeskosten;
- Kosten van overheidswege verplichte compensatie dan wel herplant van natuur en landschap;
- Vee roosters en afrastering van het perceel.

Hoofdstuk 4 Aanvraagprocedure

Artikel 16 Indienen aanvraag

1. Een subsidieaanvraag kan uitsluitend worden ingediend bij Gedeputeerde Staten met gebruikmaking van het standaard (digitaal) aanvraagformulier dat geplaatst is op de website van de Provincie Limburg: Externe link:www.limburg.nl/subsidies>actuele subsidieregelingen.
2. Het standaard (digitaal) aanvraagformulier dient volledig ingevuld en rechtsgeldig ondertekend te worden en te zijn voorzien van alle bijlagen zoals aangegeven op het formulier en dient te worden verzonden naar het op het aanvraagformulier aangegeven adres (Gedeputeerde Staten van Limburg, Cluster Subsidies, Postbus 5700, 6202 MA Maastricht), dan wel digitaal middels eHerkenning (aanvragen van organisaties) te worden ingediend. Een aanvraag per e-mail is niet mogelijk.

Artikel 17 Termijn voor indienen aanvraag

1. De subsidieaanvraag kan vanaf 22 november 2022 worden ingediend en dient uiterlijk 1 april 2023 te zijn ontvangen door Gedeputeerde Staten.
2. Voor de datum van ontvangst is de datum van de ontvangststempel van de Provincie Limburg bepalend en bij digitale aanvragen de datum van digitale ontvangst.

Hoofdstuk 5 Slotbepalingen

Artikel 18 Hardheidsclausule

1. In alle gevallen waarin deze regeling niet voorziet beslissen Gedeputeerde Staten.
2. Indien toepassing van het bepaalde in deze regeling, naar het oordeel van Gedeputeerde Staten, tot kennelijke onbillijkheden leidt, dan kunnen Gedeputeerde Staten van enige bepaling afwijken.

Artikel 19 Inwerkingtreding, beëindiging en citeertitel

1. Deze Nadere subsidieregels treden in werking met ingang van 22 november 2022.
2. Deze Nadere subsidieregels vervallen met ingang van 1 september 2023, met dien verstande dat zij van toepassing blijven op subsidieaanvragen die vóór die datum zijn ontvangen door Gedeputeerde Staten en subsidiebesluiten die vóór die datum zijn genomen, ook voor de volgende stappen in het subsidietraject.
3. Deze regeling kan worden aangehaald als "Nadere subsidieregels Landschapselementen en Voedselbossen 2022-2023".

*Aldus besloten in de vergadering van Gedeputeerde Staten, gehouden op 1 november 2022
Gedeputeerde Staten voornoemd,*

*de voorzitter,
dhr. E.G.M. Roemer*

*secretaris
dhr. drs. T.H.C. Schulpen*

Toelichting

Artikel 3 lid 2

De wijze van verdeling van het subsidieplafond kunt u raadplegen door te klikken op: www.limburg.nl
-> subsidies -> actuele subsidieregelingen -> subsidieplafonds -> Subsidieplafonds 2022 voor diverse subsidieregels.

Artikel 9 en Artikel 15 – Subsidiabele en niet subsidiabele kosten

Indien kosten uit andere hoofde reeds zijn gedekt, komen ze niet in aanmerking voor subsidiëring vanuit de Nadere subsidieregels landschapselementen en voedselbossen 2022-2023. Te denken valt bijvoorbeeld aan loonkosten van medewerkers in dienst van de overheid.

Artikel 5 en Artikel 11 - Subsidiecriteria

De landschapselementen en voedselbossen worden aangelegd/hersteld op locaties buiten de locaties zoals aangewezen op de 'ambitiekaart – streefbehertypen', zoals opgenomen in de digitale Atlas Limburg. Te vinden via: (www.limburg.nl -> kopje 'Over' -> Kaarten en cijfers -> Atlas Limburg-> Atlas Limburg viewer -> Natuur -> Natuurbeheerplan (vigerend) -> Beheergebied -> Beheergebied ambitie (streefbehertypen);

De landschapselementen en voedselbossen worden aangelegd/hersteld op locaties buiten het agrarisch zoekgebied Weidevogels in Open grasland zoals opgenomen in de Atlas Limburg. Te vinden via: (www.limburg.nl -> kopje 'Over' -> Kaarten en cijfers -> Atlas Limburg-> Atlas Limburg viewer -> Natuur -> Natuurbeheerplan 2023 -> Open grasland (agrarisch zoekgebied) -> Weidevogels in Open grasland;

De landschapselementen en voedselbossen worden aangelegd/hersteld op locaties buiten het agrarisch zoekgebied Kraanvogel in Open akker zoals opgenomen in de Atlas Limburg. Te vinden via: (www.limburg.nl -> kopje 'Over' -> Kaarten en cijfers -> Atlas Limburg-> Atlas Limburg viewer -> Natuur -> Natuurbeheerplan 2023 -> Open akkerland (agrarisch zoekgebied) -> Kraanvogel in Open akker.

Artikel 10 Aanvrager

De ruimtelijke afweging voor eventuele (nieuwe) rode functies die bij een dergelijk initiatief aan de orde zijn staat los van het verkrijgen van een eventuele subsidie.

Bijlage 1 Beschrijving landschapselementen

Inleiding

Voor de beschrijving van het voorkomen van landschapselementen, het beheer (let op extra of afwijkende beheereisen op agrarische grond) en de afbakening wordt voor het overgrote deel aangesloten bij de Index Natuur en landschap (www.bij12.nl). Extra sturing wordt gegeven door de Aanwijzingen, die zowel in Bijlage 1 als Bijlage 2 zijn opgenomen. Deze Regeling werkt met normbedragen voor aanleg, herstel en beheer (zie betreffende Bijlage).

Algemeen:

- De aanleg van houtige elementen betreft altijd autochtoon materiaal.
- Er wordt rekening gehouden met de regio door streekeigen materiaal te gebruiken en door toekomstbestendige soorten te kiezen.
- Houdt ten allen tijde rekening met bufferzones bacterievuur (zie begripsomschrijving).
- Houdt ten allen tijde rekening met de Wet natuurbescherming, zoals bij aanleg, herstel en beheer.

Laan (L01.07)

Algemene beschrijving

Lanen zijn wegen die aan beide zijde met een of meerdere rijen bomen zijn beplant. Lanen vormen sinds de 17e eeuw belangrijke dragers van landgoederen en buitenplaatsen. Lanen werden niet alleen aangeplant uit esthetische motieven, maar dienden ook als beschutting tegen weersinvloeden en voor de houtproductie. Lanen komen voor in heel Nederland, vaak op en rond landgoederen.

Lanen zijn belangrijke onderdelen van landgoederen en geven vaak de structuur aan. Zeker oudere lanen met markante bomen kunnen zeer indrukwekkende landschapselementen zijn. Lanen zijn van belang voor aan oude bomen of boomholten gebonden vogels en vleermuizen. Verder zijn ze van belang voor op bomen groeiende mossen en korstmossen en oude lanen waar jaarlijks weinig strooisel blijft liggen zijn van groot belang voor zeldzame mycorrhizapaddestoelen.

Afbakening

Een laan is een weg of pad, die aan beide zijden met een of meerdere rijen bomen is beplant en is bedoeld en aangelegd als laan.

Bij een laan gaat het om bomen van dezelfde soort en leeftijd en er is sprake van een herkenbaar en regelmatig plantverband.

Onder dit beheertype vallen ook dijken met een weg, bovenop de kruin van de dijk, die aan beide zijden met bomen is beplant.

Een laan is minimaal 50 meter lang.

Beheereisen

De bomen worden periodiek gesnoeid;

Er mag geen snoeihout verbrand worden in of in de directe omgeving van het element;

Er mogen geen gewasbeschermingsmiddelen, behalve bij bestrijding van ongewenste houtsoorten (Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratelpopulier) middels een stobbenbehandeling, en meststoffen in het element gebruikt worden;

De bomen mogen niet beschadigd worden door vee. Indien het element is uitgerasterd moet het raster op een zodanige afstand staan dat vraat aan stammen wordt voorkomen;

Slootmaaisel of bagger mag niet verwerkt worden in het element;

Snoeiwerkzaamheden worden alleen verricht in de periode 1 augustus – 14 maart.

De diameter van de stammen wordt op 1,0 meter boven het maaiveld gemeten.

Aanwijzingen: Jaarlijks onderhoud berm behoort tot het beheer. Er wordt gewerkt met streekeigen en toekomstbestendige loofboomsoorten.

L01.02 Houtwal en houtsingel (ook graft en holle weg)

Algemene beschrijving

Houtwallen en houtsingels komen in heel Nederland voor en er zijn vele lokale varianten zoals; graften, grubben, dykswālen, schurvelingen of houtkaden. Houtwallen komen vooral voor in cultuurlandschappen in Limburg. Ook de begroeiing op graften en holle wegen in Zuid-Limburg valt onder dit type.

Deze lijnvormige landschapselementen kennen een sterke samenhang met het omringende landschap. Deze lijnvormige elementen vormen een belangrijk biotoop voor aan struwelen en zomen gebonden flora en fauna in het cultuurlandschap. Ze zijn tevens van belang ter oriëntatie voor vleermuizen en als verbindingzone voor fauna.

Afbakening

Een houtwal of houtsingel is een vrijliggend lijnvormig en aaneengesloten landschapselement, al dan niet groeiend op een aarden wal, met een opgaande begroeiing van inheemse bomen en/of struiken. De begroeiing wordt als hakhout beheerd.
De houtwal of houtsingel is minimaal 25 meter lang en maximaal 20 meter breed.
Elzensingels, Windsingels om boomgaarden en kwekerijen horen niet tot dit beheertype.

Beheereisen

Tenminste 75% van de oppervlakte van het element wordt als hakhout beheerd en periodiek afgezet; Snoeihout mag op stapels of rillen in het element verwerkt worden voor zover het de ondergroei en/of de stoven niet schaadt;
Er mag geen snoeihout verbrand worden in of in de directe omgeving van het element en als snoeihout versnipperd wordt mogen de snippers niet verwerkt worden in het element;
Er mogen geen gewasbeschermingsmiddelen, behalve bij bestrijding van ongewenste houtsoorten (Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratelpopulier) middels een stobbenbehandeling, en meststoffen in het element gebruikt worden;
Het wallichaam wordt in stand gehouden als het element daarvan is voorzien;
Het element mag niet betreden en/of beschadigd worden door vee. Indien het element is uitgerasterd moet het raster op een zodanige afstand staan dat vraat aan stammen wordt voorkomen;
Slootmaaisel of bagger mag niet verwerkt worden in het element;
Het afzetten van het element wordt alleen verricht in de periode 1 augustus – 14 maart. Overhangende takken kunnen gedurende het gehele jaar worden teruggesnoeid.

L01.02.01 Houtsingel en houtwal; Het element wordt periodiek afgezet in een cyclus van eenmaal 6-15 jaar.

L01.02.02 Hoge houtwal; Het element wordt periodiek afgezet in een cyclus van éénmaal per 21-25 jaar. Tussentijds mogen overhangende takken gesnoeid worden;

Het wallichaam is minimaal 0,8 meter hoog en de kruidachtige vegetatie van de steile walkanten mag gemaaid worden; Aan de voet van het wallichaam ligt een greppel die in stand wordt gehouden.

L01.02.03 Holle weg en graft; Element is gelegen op talud van holle weg of graft in Zuid-Limburg. Het element wordt periodiek afgezet in een cyclus van minimaal eenmaal per 15 jaar.

L01.06 Struweelhaag

In de loop der eeuwen zijn in het Nederlandse landschap diverse lijnvormige landschapselementen verschenen met houtige gewassen. Sommige van deze landschapselementen zijn al eeuwen oud. De functie van dergelijke landschapselementen was perceelsscheiding en veekering. Door de komst van prikkeldraad en de schaalvergroting en ruilverkavelingen zijn vele kilometers van deze elementen verdwenen. Struweelhagen komen in heel Nederland voor en er zijn vele lokale varianten. Deze landschapselementen kennen een sterke samenhang met het omringende landschap. Het verschil met een knip- of scheerheg is dat een struweelhaag minder frequent wordt gesnoeid en daardoor meer en breder uitgroeit. Soms is er sprake van speciale beheervormen zoals bij vlechthekken. Struweelhagen vormen een belangrijk leefgebied voor aan struwelen en zomen gebonden flora en fauna in het cultuurlandschap. Ze zijn tevens van belang ter oriëntatie voor vleermuizen en als verbindingzone voor fauna.

Afbakening

Een struweelhaag is een vrijliggend lijnvormig landschapselement met een aaneengesloten opgaande begroeiing van inheemse, overwegend doornachtige, struiken.

Snoei vindt alleen plaats in de periode 1 augustus – 14 maart

Een struweelhaag is minimaal 25 meter lang.

Hagen die minimaal eenmaal per 3 jaar worden gesnoeid horen tot het beheertype L01.05 Knip- of scheerheg.

Aanwijzingen: Een struweelhaag is een lijnvormig landschapselement bestaande uit streekeigen, inheemse en overwegend doornachtige struiken. Er is sprake van extensief beheer waardoor de haag vrij uit kan groeien. Er ontstaat een weelderige haag met meerdere soorten die elkaar afwisselen in bloeiperiode. Voor de aanplant van een struweelhaag wordt gebruik gemaakt van bosplantsoen. Aanplant: Optie 1: Plantverband: 2 rijen 0,5m uit elkaar, planten 4 stuks per meter in driehoeksverband. Optie 2: Plantverband: 1 rij 0,5m uit elkaar, planten 2 stuks per meter in driehoeksverband.

In het kader van deze regeling gaat het over jaarlijks beheer plus groot onderhoud dat plaatsvindt om de 5-7 jaar (cyclus). De minimale afmeting na snoeien van een struweelhaag is 1,5 meter breed en 1,5 meter hoog. Zorg dat er bij oude heggen minimaal 10 tot 20 cm boven de verdichte bovenzijde (de kop) van de struiken gesnoeid wordt. Laat aan de zijkant voldoende takken zitten door niet vlak bij de stam te snoeien. Na circa 15 jaar (indien de heg in slechte staat verkeerd) kan de struweelhaag tot net boven de grond (10 tot 15 cm) worden teruggezet. Voor het terugzetten van de struweelhaag dient gebruik te worden gemaakt van een hydraulische vingerbalk, cirkelzaag of motorzaag. Het gebruik van een klepelmaaier is ongewenst, deze beschadigt struweelheggen ernstig. Het snoeihout dient te worden afgevoerd.

L01.05 Knip- of scheerheg

Heggen zijn al eeuwen te vinden in het Nederlandse cultuurlandschap. Waar in natte delen van Nederland sloten als eigendoms- of perceelscheiding dienden, werden in drogere delen veelal heggen gebruikt. De doornige meidoorn kon daarnaast ook nog een vee-kerende functie hebben. Ook op landgoederen en forten is het gebruik van meidoornhagen bekend. De introductie van het prikkeldraad rond 1900 heeft gezorgd voor het verdwijnen van veel heggen. Heggen komen in heel Limburg voor, maar zijn vooral te vinden rondom dorpen en boerderijen. In Zuid-Limburg is de knip- en scheerheg ook een karakteristiek landschapselement in het landelijke gebied.

Heggen zijn van belang als leefgebied en migratieroute. Daarnaast bieden heggen schuilmogelijkheden voor de fauna in het cultuurlandschap.

Afbakening

Een knip- of scheerheg is een vrijliggend lijnvormig landschapselement, met een aaneengesloten begroeiing van inheemse bomen en/of struiken, dat wordt geknipt of geschoren.

Een knip- of scheerheg is minimaal 25 meter lang.

Een knip- of scheerheg kan periodiek gevlochten worden.

Windsingels om boomgaarden en kwekerijen horen niet tot dit beheertype.

Afhankelijk van regionale omstandigheden kan het noodzakelijk zijn om het beheer aan te passen voor de instandhouding van het beheertype of het ecologisch waardevoller te maken.

Beheereisen

Snoeimateriaal mag blijven liggen voor zover dat het element of de ondergroei niet schaadt;

Er mag geen snoeihout verbrand worden in of in de directe omgeving van het element;

Er mogen geen gewasbeschermingsmiddelen, behalve bij bestrijding van ongewenste houtsoorten (Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratelpopulier) middels een stobbenbehandeling, en meststoffen in het element gebruikt worden;

Het element mag niet betreden en/of beschadigd worden door vee. Indien het element is uitgerasterd moet het raster op een zodanige afstand staan dat vraat aan stammen wordt voorkomen;

Snoeiwerkzaamheden worden alleen verricht in de periode 1 augustus – 14 maart.

Aanwijzingen: Diversiteit aan soorten in de heg is belangrijk voor ecologische meerwaarde. Vul bijvoorbeeld een gat in de heg op met inheemse soorten zoals hondsroos, egelantier, hazelaar, rode kornoelje, veldesdoorn. Laat in ieder geval delen van de heg een jaar doorgroeien met oog op de ecologische functie. Met oog op de ecologische functie is de heg na snoeien minimaal 120 cm. hoog en 100 cm. breed. Snoei de zijanten enigszins schuin. De onderkant van de heg moet iets breder zijn dan de bovenkant. Hierdoor krijgt de onderkant meer licht waardoor deze gesloten blijft. Snoei iedere keer iets voorbij de laatste snoeibeurt. De heg wordt zo telkens iets breder en hoger. Deze methode wordt 'snoei-op-groei' genoemd. Zo ontstaat er een fijn vertakte, dichte en gezonde heg, die elk jaar enkele centimeters hoger en breder wordt.

De heg kan jaarlijks worden geknipt of geschoren, maar bij voorkeur eens per 2 of 3 jaar. In het geval van jaarlijkse snoei krijgen alsnog delen van de heg de mogelijkheid om door te groeien. De heg wordt niet geklepeld. Bij aanplant; 4 stuks bosplantsoen per strekkende meter.

L01.08 Knotboom (knotbomenrij)

Normbedragen in deze regeling gaan over een knotbomenrij.

Knotbomen zijn bomen met een opgaande stam, waarbij periodiek de boven op die stam groeiende takken (of pruijk) worden geoogst. Door die oogst ontstaat er op deze hoogte een vergroeiing van de stam: de knot. De knotboom levert gemakkelijk oogstbaar hout op dat op een plaats groeit waar het vee er niet bij kan. Knotteiken worden traditioneel een keer in de zeven tot acht jaar geknot. Bij knotessen gebeurde dat eens in de vijf tot zes jaar en knotwilgen en knotpopulieren worden meestal eens in de vier jaar geknot.

Het silhouet van knotbomen is uit veel regio's bekend. Per gebied verschillen echter wel de boomsoorten die ervoor worden gebruikt. In het oosten van het land staan knoteiken, essen en wilgen in houtwallen en als overstaanders in heggen. Maar ze zijn daar en in het zuiden ook te vinden in graften, langs holle wegen en terras- en bosranden. Ze komen zelfs midden in bossen voor als markering van vroegere hakhoutpercelen. Knotelzen staan vaak op armere gronden, ze zijn vooral kenmerkend voor akkerranden in landschappen met kamptonginningen, slagenlandschappen en esdorpenlandschappen. Knotbomen bieden broedgelegenheid aan diverse vogels, waaronder de Steenuil en Wilde eend. Vooral oude knotbomen kunnen zeldzame hierop groeiende mossen en korstmossen herbergen.

Afbakening

Een knotboom is een inheemse loofboom, waarvan de stam periodiek op een hoogte van minimaal 1,0 meter boven maaiveld wordt afgezet (geknot).

Afhankelijk van regionale omstandigheden kan het noodzakelijk zijn om het beheer aan te passen voor de instandhouding van het beheertype.

Beheereisen:

Knotwilgen, -elzen, -essen en -populieren –worden in een cyclus van éénmaal per 3-8 jaar geknot.

Knoteiken en -haagbeuken worden geknot in een cyclus van minimaal eenmaal per 15 jaar;

Er mag geen snoeihout verbrandt worden in de directe omgeving van de knotboom;

De boom mag niet beschadigd worden door vee.

Knotwerkzaamheden worden alleen verricht in de periode 1 augustus – 14 maart.

Aanwijzingen: aanplant van (wilgen-)staken (250-300 centimeter) met een onderlinge plantafstand van ca. 5 meter. Dit resulteert in de aanplant van ca. 200 stuks per kilometer. Bij aanplant wordt de onderkant van de bast gedeeltelijk geschild en worden eventuele takken aan de zijkant van de staak gesnoeid.

L01.01 Poel en klein historisch water

Poelen zijn natuurlijke of gegraven laagtes. Poelen en kleine wateren in het landschap kunnen al eeuwen oud zijn, alhoewel sommige van zeer recente datum zijn, denk aan nieuw gegraven amfibieënpoelen. In het kader van deze Nadere subsidieregels zal het veelal gaan om amfibieënpoelen. Openheid rondom (een deel van) de poel kan de zichtbaarheid en beleefbaarheid vergroten en is van belang om een goed voortplantingsbiotoop voor amfibieën te behouden. In het verleden was zeker bij veedrinkpoelen het element bereikbaar voor vee en dus in ieder geval deels onbegroeid. Vaak stonden er wel enkele bomen bij een poel voor schaduw voor de dieren en tegen verdamping. Soms kennen poelen gemetselde randen, zoals uit Zuid-Limburg bekend is. Poelen zijn van groot belang als voortplantingsbiotoop voor amfibieën en libellen in het cultuurlandschap.

Afbakening

Zowel een poel als een klein historisch water is doorgaans een geïsoleerd stilstaand water dat gevoed wordt door grond- en/of regenwater.

Vijvers die een onderdeel zijn van een park- of tuinaanleg vallen niet onder dit beheertype.

Sloten behoren niet tot dit beheertype.

Afhankelijk van regionale omstandigheden kan het noodzakelijk zijn om het beheer aan te passen voor de instandhouding van het beheertype.

Ook zeer kleine poelen (kunstmatig), onder andere ten behoeve van de Geelbuikvuurpad, zijn in deze regeling opgenomen. Opgemerkt wordt dat deze poelen, indien kleiner dan 0,2 are, buiten het kader van de Index Natuur en landschap vallen.

Beheereisen

Minimaal de helft van het natte oppervlakte van de poel bestaat in de lente uit open water. Voor behoud van voldoende open water wordt het element periodiek opgeschoond. Incidenteel mag het element in de zomerperiode droogvallen;

Vertrapping van de oevers bij het gebruik van het element als veedrinkpoel wordt voorkomen. Bij het gebruik als veedrinkpoel is minimaal de helft van de oeverlengte uitgerasterd;

Maximaal 25% van de oeverlengte is begroeid met inheemse bomen en/of struiken;

Er mogen geen gewasbeschermingsmiddelen en meststoffen in het element gebruikt worden;

Er mogen geen vissen of andere dieren (zoals eenden en ganzen) worden uitgezet of gekweekt;

Slootmaaisel of bagger mag niet verwerkt worden in het element;

Maa- en schoningswerkzaamheden worden verricht in de periode tussen 1 september en 15 oktober.

Aanwijzingen: De poelen worden aangelegd ten behoeve van wettelijk beschermde soorten, en op locaties waarvan de aanwezigheid van die soorten in de nabije omgeving is aangetoond. Het element heeft een oppervlakte van minimaal 0,5 are en hebben minimaal één flauw talud (in ieder geval noordzijde) met een verhouding van 1:8 tot 1:10. Uitgezonderd zijn de kleine (kunstmatige) poelen voor Geelbuikvuurpad in Zuid-Limburg die inclusief landbiotoop minimaal 0,05 are zijn.

Eigenschappen (bijvoorbeeld omvang) en inrichting van de poel (inclusief landbiotoop) hangen samen met de doelsoorten waarvoor de poel wordt aangelegd en de locatie waar de poel komt. Een goed plan voor het ontwerp en gebruikte (kunstmatige en natuurlijke) materialen is belangrijk.

Enkele richtinggevende principes en aandachtspunten specifiek voor poelen voor de Kamsalamander zijn:

- Poel kamsalamander – 200-400 m²
- Oppervlakte inclusief landbiotoop 400-800 m² per poel.
- Variërende, flauwe taluds, met name aan noordzijde zijn belangrijk.
- Ongeveer 1 m -1,5 m diep.

- Poelen moeten visvrij zijn en ook visvrij blijven.
- Voldoende waterhoudend tijdens voorplantingsperiode (februari – september). Incidentele droogval (1 keer per 4-8 jaar) na deze periode in nazomer/herfst is gunstig.
- Indien de poelen nooit droogvallen, moeten deze deskundig verondiept worden met hiervoor geschikte grond.
- Tenminste helft van de dag onbeschaduwde ligging. Bij voorkeur dient de poel onbeschaduwd te zijn. Tot maximaal 50% beschaduwing is acceptabel.
- Bij voorkeur aanleg van poelen in clusters van minimaal 3 stuks.
- Aanleg van poelen bij voorkeur in extensieve graslanden nabij bossen, houtwallen, hagen etc. Niet in of nabij intensieve akkers, intensive weilanden, verharde wegen, open intensieve cultuurlandschappen.
- Raster de poel uit bij intensieve begrazing of hoge veedichtheid.

Bijlage 2 Normkosten aanleg, herstel en beheer landschapselementen

Indien de subsidieaanvrager jaarlijks beheer aanvraagt plus periodieke werkzaamheden, dan dienen de periodieke werkzaamheden daadwerkelijk in de subsidieperiode (binnen 5 beheerjaren na aanleg, aanplant) plaats te vinden.

Aanleg nieuw element:	Land-schapsbe-heertype	Aanwijzingen:	Eenheid	Normkosten aanleg € (eenmalig)
Bomenlaan	L01.07	Maat 10-12. Circa 13 per 100 meter.	Kilometer	7.000
Houtwal Houtsingel, Graft Holle weg	L01.02	Begroeiing realiseren	Kilometer	5.300
Houtwal – nieuw hoog walli- chaam inclusief begroeiing	L01.02	Bosplantsoen 2 stuk per meter verspringend, handmatige plan- ten, laden lossen inkuilen	Kilometer	16.300
Graft – nieuw wallichaam inclusief begroeiing	L01.02	Bosplantsoen 5 stuks per meter en verspringend (meer plantsoen indien graft dat vereist). Handma- tig planten, laden lossen inkuilen.	Kilometer	25.250
Struweelhaag optie 1 <i>2 rijen 0,5m uit elkaar, plan- ten 4 stuks per meter in driehoeksverband</i>	L01.06	Let op diversiteit en opvolging van bloei periodes.	Kilometer	7.800
Struweelhaag optie 2: <i>1 rij, 0,5m uit elkaar, planten 2 stuks per meter</i>	L01.06	Let op diversiteit en opvolging van bloei periodes.	Kilometer	4.100
Knip-, scheerheg <i>enkele rij, 4 stuks per meter</i>	L01.05	Let op diversiteit en opvolging van bloei periodes.	Kilometer	7.400
Knotbomenrij	L01.08	Circa 17 stuks per 100 meter.	Kilometer	4.500
Kleine poel Geelbuikvuur- pad	x	-Kleine kunstmatige bak. - Inclusief inrichting landbiotoop. - Poel plus landbiotoop minimaal 0,05 are	Per stuk	275
Grondwaterpoel	L01.01	-Inclusief inrichting landbiotoop -Poel exclusief landbiotoop mini- maal 0,5 are	Per stuk	2.500
Poel met kunstmatige afdich- ting	L01.01	-Inclusief inrichting landbiotoop -Poel exclusief landbiotoop mini- maal 0,5 are	Per stuk	7.500

Herstel element:	Land-schapsbe-heertype	Aanwijzingen:	Eenheid	Normkosten herstel € (eenmalig)
Bomenlaan	L01.07	Bijplanten i.v.m. verloren gegane bomen	Per stuk laan- boom maat 10-12	100
Houtwal Houtsingel Holle weg begroeiing	L01.02	Bijplanten bij gaten in element: Bosplantsoen 2 stuk per meter verspringend (meer plantsoen indien dat voor herstel element nodig is). Handmatige planten, la- den lossen inkuilen. Bij overwoekering in- dien benodigd element vrijmaken met bos- maaier.	Per kilometer	5.300

Graft begroeiing	L01.02	Bijplanten bij gaten in element. Bosplantsoen 5 stuks per meter en verspringend (meer plantsoen indien dat voor herstel element en bestendigheid tegen erosie nodig is). Handmatig planten, laden lossen inkuilen. Bij overwoekering indien benodigd graft vrijmaken met bosmaaier.	Per kilometer	13.250
Graft, holle weg, hoge houtwal – wallichaam	L01.02	Grondwerk wallichaam; herstel profiel, steilrand.	Per kilometer	6.000
Struweelhaag	L01.06	Herstel gaten in haag: handmatige aanplant, meerdere stuks bosplantsoen per meter al dan niet in driehoeksverband, wegmaaien/verwijderen ongewenste begroeiing en overwoekering.	Per kilometer	9.000
Knip-, scheerheg	L01.05	Herstel gaten in haag: handmatige aanplant, 4 stuks bosplantsoen per meter, wegmaaien/verwijderen ongewenste begroeiing en overwoekering.	Per kilometer	9.000
Knotbomenrij	L01.08	Bijplanten i.v.m. verloren gegane bomen	Per knotboom	26,50

Beheer element:	Land-schapsbe-heertype	Let op:	Eenheid	Normkosten beheer € (jaarlijks)
Laan diameter < 20 cm jaarlijks onderhoud berm + 1 keer snoei in beheerperiode (cyclus 5 jaar)	L01.07	Zie beheereisen en Aanwijzingen in de Bijlagen	Kilometer	1.420
Houtwal en Houtsingel jaarlijks beheer	L01.02	Zie beheereisen en Aanwijzingen in de Bijlagen	Hectare	1.333
Holle weg en graft jaarlijks beheer	L01.02	Zie beheereisen en Aanwijzingen in de Bijlagen	Hectare	1.546
Struweelhaag; jaarlijks beheer	L01.06	Zie beheereisen en Aanwijzingen in de Bijlagen	Kilometer	1.110
Struweelhaag; jaarlijks beheer plus groot onderhoud in de komende 5 jaar (cyclus 5-7 jaar)	L01.06	Zie beheereisen en Aanwijzingen in de Bijlagen	Kilometer	2.350
Knip-, scheerheg, jaarlijks beheer.	L01.05	Zie beheereisen en Aanwijzingen in de Bijlagen	Kilometer	2.800
Knip-, scheerheg, eens per 2 of 3 jaar beheer.	L01.05	Zie beheereisen en Aanwijzingen in de Bijlagen	Kilometer	2.800
Knotbomenrij	L01.08	Zie beheereisen en Aanwijzingen in de Bijlagen	Kilometer	3.100
Kleine poel Geelbuikvuurpad	x	Zie beheereisen en Aanwijzingen in de Bijlagen	Per stuk Kleine poel Geelbuikvuurpad	35
Poel <175m2 jaarlijks beheer	L01.01	Zie beheereisen en Aanwijzingen in de Bijlagen	Per stuk poel >50m2 <175m2	70
Poel <175m2 jaarlijks beheer plus groot onderhoud binnen komende 5 beheerjaren	L01.01	Zie beheereisen en Aanwijzingen in de Bijlagen	Per stuk poel >50m2 <175m2	161
Poel > 175 m2 jaarlijks beheer	L01.01	Zie beheereisen en Aanwijzingen in de Bijlagen	Per stuk poel >175m2	100

Poel >175m2 jaarlijks beheer plus groot onderhoud binnen komende 5 beheerjaren	L01.01	Zie beheereisen en Aanwijzingen in de Bijlagen	Per stuk poel >175m2	287
--	--------	--	----------------------	-----